

Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU za rok 2018

V oblasti boje proti finanční kriminalitě v roce 2018 pokračovala snaha Nejvyššího státního zastupitelství o změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií čtyř společných odborných seminářů Nejvyššího státního zastupitelství a Nejvyššího soudu, svědčí skutečnost, že podle předběžných statistických výsledků došlo v roce 2018 k opětovnému výraznějšmu nárůstu uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2018 dosáhl celkových **18,12 %** (v roce 2017 to bylo 15,48 %, v roce 2016 bylo uloženo 8,45 % peněžitých trestů, v roce 2015 to bylo 4,65 %). Vyzdvihnout je možno zejména výsledky dosažené v Jihočeském soudním kraji, kde bylo v roce 2018 v poměru k odsouzeným osobám uloženo celkem 25,4 % peněžitých trestů.

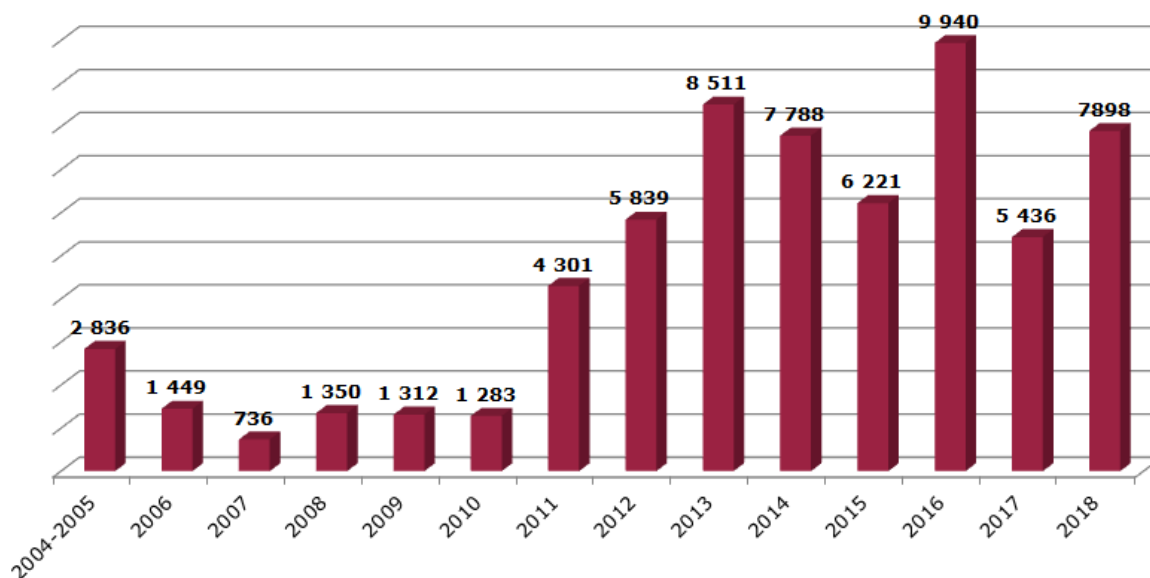
Nejvyšší počet peněžitých trestů k počtu odsouzených osob byl v roce 2018 (stejně jako v roce 2017) uložen u Okresních soudů v Domažlicích (s téměř 44 % uložených peněžitých trestů!), Prostějově a Příbrami, což svědčí o dlouhodobém a koncepčním přístupu k této problematice na těchto okresních státních zastupitelstvích a soudech. V roce 2018 již bylo 45 soudů, u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů a dokonce 6 soudů (Domažlice, Prostějov, Příbram, Nymburk, Žďár nad Sázavou a Plzeň-sever), kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů velmi nízký (nejmarkantnější je situace v Jablonci nad Nisou), přičemž na činnost státních zastupitelství působících při těchto soudech bude nutno zaměřit zvýšenou pozornost.

Rovněž **v oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala v roce 2018 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců, sdružených v neformální síti, na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Jelikož v prvním čtvrtletí 2018 byl zaznamenán hluboký propad majetkových hodnot zajištěných v trestním řízení, bylo na toto zjištění okamžitě reagováno analýzou nastalé situace a ve spolupráci s policejními metodiky konáním odborných porad. Negativní situaci z počátku roku 2018 se nakonec

podařilo zvrátit a celkově došlo v roce 2018 k nárůstu absolutní částky zajištěných majetkových hodnot (celkově bylo v roce 2018 policejními orgány a státními zástupci **zajištěno cca 7,9 mld. Kč**, což je nárůst oproti roku 2017, kdy došlo k zajištění cca 5,4 mld. Kč).

Zhruba polovina zajištěných hodnot se týká nezávažnějších případů vyšetřovaných Národní centrálou proti organizovanému zločinu a dozorovaných oběma vrchními státními zastupitelstvími. Odhalit často důkladně a důmyslně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (event. se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů). Velmi pozitivně je nutno hodnotit skutečnost, že od roku 2011 již bylo trvale **odčerpáno 8,9 miliardy korun** ze zajištěných majetkových hodnot a tato částka bude postupně narůstat po ukončení dalších trestních řízení. Pozitivní trend se promítl také do hodnocení mezinárodního výboru Moneyval, který posuzuje opatření jednotlivých zemí proti praní špinavých peněz. V současnosti je z tohoto pohledu Česká republika druhou nejlépe hodnocenou zemí v rámci Evropské unie.

**Zajištěné majetkové hodnoty v trestním řízení
(v mil. Kč)**

Zdroj: Policie ČR

V oblasti mezinárodních aktivit se v roce 2018 národní korespondent jako delegát nadále pravidelně účastnil čtvrtletních plenárních zasedání **Pracovní skupiny OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích** a dále také výročního plenárního zasedání **Pracovní**

skupiny UNODC pro odčerpávání výnosů z trestné činnosti. V listopadu 2018 se dále státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství společně se dvěma státními zástupci z vrchních státních zastupitelství zúčastnil konference pro vyšetřovatele a státní zástupce týkající se problematiky korupce a podplácení zahraničních veřejných činitelů pod názvem „Foreign Bribery and Corruption Conference“, která se konala ve Washingtonu, D.C., v USA.

V oblasti ochrany finančních zájmů EU zůstal v roce 2018 zachován stabilní roční nápad v rozsahu cca 50 nových trestní řízení. Celkem bylo ke konci roku 2018 vedeno cca 170 trestních řízení týkajících se ochrany finančních zájmů EU, z nichž se naprostá většina týká podvodů v oblasti dotačního spolufinancování ze zdrojů evropských fondů. Pokud se týká skladby trestné činnosti, tato rovněž pokračovala ve stávajících trendech. Česká republika cestou Nejvyššího státního zastupitelství obdržela několik doporučení (trestních oznámení) Úřadu OLAF k zahájení trestního řízení. V oblasti typologie trestné činnosti je patrné její rozšíření do oblasti dotací nadnárodních zemědělských koncernů. Česká republika a její systém dotací spolufinancovaných z EU, se rovněž stala cílem nadnárodních organizovaných skupin pachatelů, které jimi vytvořený systém podvodného získávání dotací v určité oblasti jako jednotný modus operandi uplatňují současně v několika členských státech, k čemuž využívají domácí i zahraniční právnické osoby.

Při pravidelných setkáváních kontaktních bodů sítě AFCOS byla v průběhu roku 2018 nastavena vzájemná spolupráce Nejvyššího státního zastupitelství (NSZ) s Národní centrálou proti organizovanému zločinu (odbor mezinárodní spolupráce a metodiky jako kontaktní místo) a Ministerstvem financí ČR (odbor 69 - analýza a hlášení nesrovnalostí jako kontaktní místo). Spolupráce se týká situací, kdy Úřad OLAF avizuje ministerstvu jako centrálnímu kontaktnímu bodu sítě AFCOS svůj záměr provést na území ČR v rámci vlastního vyšetřování tzv. kontrolu na místě. Úřad OLAF pak při vyšetřování na území ČR kontaktuje příjemce dotačních prostředků a zajišťuje důkazní materiály, případně vysvětlení zástupců příjemce dotací. Existuje zde riziko, že tato aktivita Úřadu OLAF by mohla ohrozit průběh trestní řízení v České republice, pokud by již vůči totožnému subjektu bylo vedeno. Za účelem omezení možných negativních dopadů na potenciálně vedená trestní řízení v ČR, bylo dohodnuto, že v rámci sítě AFCOS budou informace o plánovaných kontrolách před jejím provedením prostřednictvím odboru závažné hospodářské a finanční kriminality Nejvyššího státního zastupitelství (OZHFK NSZ) předány českým orgánům činným v trestním řízení. Je tak případně možné přijmout včas opatření, aby kontrola neohrozila účel trestního řízení, případně aby byla po dohodě s Úřadem OLAF přijata opatření k odložení provedení úkonů Úřadu OLAF v České republice. Po obdržení informace o plánované kontrole od Ministerstva financí ČR, tak OZHFK NSZ v součinnosti s Národní centrálou proti organizovanému zločinu provede úkony ke zjištění, zda vůči dotčeným subjektům již na území ČR není vedeno trestní řízení. Podle výsledku pak přijme odpovídající opatření, včetně možnosti přímé komunikace

s Úřadem OLAF za účelem koordinace jeho postupu. Jinak sdělí Ministerstvu financí ČR obecnou informaci o tom, že nebyly zjištěny okolnosti bránící provedení kontroly na území ČR. Ministerstvo financí ČR dále zajistí potřebnou součinnost či asistenci pracovníkům Úřadu OLAF při provádění kontroly.

V průběhu roku 2018 byla v rámci plnění aktivit vycházejících z Národní strategie na ochranu finančních zájmů EU započata komunikace s Ministerstvem financí ČR za účelem uzavření součinnostní dohody mezi tímto ministerstvem a NSZ, týkající se plnění úkolů v rámci sítě AFCOS. Obsah takové dohody je však odvislý od budoucího postavení NSZ v rámci sítě AFCOS s přihlédnutím k plánovanému zahájení činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce.

V legislativní oblasti byla ve spolupráci s NSZ v návaznosti na přijetí Nařízení Rady EU č. 2017/1939, kterým se zřizuje Úřad evropského veřejného žalobce, připravena vládní novela trestního řádu, zákona o státním zastupitelství a dalších souvisejících zákonů. Tato novela je aktuálně projednávána v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

V oblasti výkladové a aplikační praxe, spojené s ochranou finančních zájmů EU, je třeba zmínit především stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. Tpjn 300/2017, které sjednotilo nejednotnou praxi orgánů činných v trestním řízení při posuzování možnosti jednočinného souběhu trestného činu dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku a trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 trestního zákoníku. Toto stanovisko v souladu s již dříve zastávaným výkladem NSZ potvrdilo správnost závěru o souběhu těchto dvou trestných činů a nastavilo pravidla pro hodnocení následků v podobě stanovení výše škody u obou zákonných ustanovení.

V rámci trestné činnosti spojené se zadáváním veřejných zakázek se aktuální výkladová problematika týká především nejednotné praxe při posuzování možnosti jednočinného souběhu trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku a trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku. Tato problematika má v případě kvalifikovaných skutkových podstat přímý dopad na určování věcné příslušnosti orgánů soustavy státního zastupitelství i soudů. Ze strany OZHFK NSZ je zastáván názor připouštějící možnost jednočinného souběhu obou trestných činů. V minulosti bylo k dané problematice zpracováno i výkladové stanovisko ALO NSZ ze dne 26. 7. 2011, sp. zn. SL 731/2011. Jeho závěry však v rámci soustavy státního zastupitelství nejsou jednotně aplikovány (často s odkazem na novelizaci § 256 trestního zákoníku provedenou v mezidobí zákonem č. 330/2011 Sb., která však objektivně na závěrech stanoviska o připuštění souběhu obou trestných činů nic nemění). Do budoucna bude vhodné tuto problematiku sledovat a případně ve spolupráci s OMOP NSZ v rámci dovolacího řízení získat judikatorní stanovisko Nejvyššího soudu, event.

v případě nejednotné rozhodovací činnosti soudů učinit k Nejvyššímu soudu podnět ke sjednocení soudní praxe.

V rámci metodické a vzdělávací činnosti bylo zástupcem národního korespondenta v oblasti ochrany finančních zájmů EU v průběhu roku 2018 realizováno několik přednášek týkajících se jak aktuálních forem trestné činnosti, tak výkladové problematiky v oblasti dotačního financování a veřejných zakázek spolufinancovaných ze zdrojů EU. V tomto směru nadále pokračuje spolupráce s Policií ČR ve formě účasti na školicích akcích příslušníků SKPV zajišťovaných odborem mezinárodní spolupráce a metodiky NCOZ. Přednášková činnost pro oblast veřejných zakázek byla uskutečněna i pro Policejní akademii ČR. Dále se přednášková činnost týkala spolupráce s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, Nejvyšším kontrolním úřadem či vystoupení na konferenci Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Státní zástupce OZHFK NSZ se nadále účastní i úzké spolupráce kontaktních bodů Úřadu OLAF v rámci sítě AFCOS, kde je přednášková činnost v rámci seminářů zaměřena na aktuální problematiku ochrany finančních zájmů EU, spolupráci s Policií ČR a praktickou typologií trestné činnosti. Vůči Úřadu OLAF je nadále zachována čtvrtletní informační povinnost o aktuálním stavu trestních řízení dotýkajících se finančních zájmů EU.

Dne 29. 1. 2019

JUDr. Zdeněk Kasal